ENGİN ÖĞRETMEN

OSMANLI KÜLTÜR VE MEDENİYETİ

7. SINIF SOSYAL BİLGİLER

Yönetim • Eğitim • Hukuk • Ekonomi • Vakıflar • Günlük Yaşam • Sanat

Bilgiyle keşfet, eğlenerek öğren!

OSMANLI'DA YÖNETİM

Devlet nasıl yönetiliyordu?

Osmanlı Devleti'nde yönetimin merkezinde padişah bulunurdu.

Devlet işlerinin görüşülmesi, önemli kararların değerlendirilmesi ve yönetim işlerinin yürütülmesinde **Divan-ı Hümâyun** önemli bir kurumdu.

Divan-ı Hümâyun

Divan, zaman içinde değişiklikler geçirmiştir. Divan toplantılarında devlet işleri görüşülür, kararlar alınırdı.

Fatih Sultan Mehmet döneminden itibaren sadrazam Divan toplantılarına başkanlık etmeye başlamıştır. Padişah, toplantıları gerektiğinde **Kasr-ı Adl**'den takip edebilirdi.

Padişah

Devletin başındaki hükümdar.

Sadrazam

Padişahın en önemli yardımcısı.

Unutma!

- Divan-ı Hümâyun önemli bir kuruldu.
- Yönetimde görevler paylaşılırdı.

Etkinlik 1: Doğru – Yanlış

Aşağıdaki ifadelerin başına D (Doğru) veya Y (Yanlış) yazınız.

- ☐ Divan-ı Hümâyun devlet işlerinin görüşüldüğü önemli bir kurumdur.
- ☐ Divan üyeleri günümüzdeki bakanlarla birebir aynı görevleri yapardı.
- ☐ Fatih döneminden itibaren sadrazam Divan toplantılarına başkanlık etmeye başladı.
- ☐ Padişah toplantıları Kasr-ı Adl'den takip edebilirdi.

Etkinlik 2: Düşün ve Yorumla

Sence devlet işlerinin bir kurulda görüşülmesi yönetimde ne gibi kolaylıklar sağlar?

Bilgiyle keşfet, eğlenerek öğren!

Engin Öğretmen'i takip edin.

DİVAN-I HÜMÂYUN ÜYELERİ

Devlet yönetiminde görev paylaşımı

SADRAZAM

Padişahın en önemli yönetim yardımcısıydı. Fatih Sultan Mehmet döneminden itibaren Divan toplantılarına başkanlık etmeye başladı.

VEZİRLER

Devlet yönetiminde sadrazama yardımcı olur, çeşitli yönetim görevlerini üstlenirlerdi.

DEFTERDAR

Devletin mali işleri ve gelir-gider kayıtlarıyla ilgilenirdi.

NİŞANCI

Padişah adına hazırlanan önemli belgelerde tuğra çekilmesi ve bazı arazi kayıtlarıyla ilgili görevleri vardı.

KAZASKER

Adalet ve ilmiye teşkilatında önemli görevler üstlenirdi. Kadı ve müderris atamalarında rol oynardı.

KAPTANİDERYA

Osmanlı donanmasının başındaki görevliydi.

ŞEYHÜLİSLAM

- Osmanlı'da dinî konularda fetva veren önemli bir ilmiye makamıydı. Divan-ı Hümâyun'un sürekli üyelerinden biri gibi gösterilmemelidir.

UNUTMA!

- Divan-ı Hümâyun'da farklı görevler bulunurdu.
- Her görevli farklı devlet işlerinden sorumluydu.
- Görevler dönemlere göre bazı değişiklikler gösterebilirdi.
- Divan üyelerini günümüzdeki bakanlarla birebir aynı kabul etmemeliyiz.

ETKİNLİK 1: GÖREVLERİ EŞLEŞTİR

Sadrazam	Osmanlı donanmasının başındaydı.
Defterdar	Devletin mali işleriyle ilgilenirrdi.
Nişancı	Divan toplantılarına başkanlık ederdi.
Kazasker	Kadı ve müderris atamalarında rol oynardı.
Kaptanıderya	Padişah belgelerinde tuğra çekilmesiyle ilgili görevleri vardi.

BİLGİLERİ TAMAMLA

1. Osmanlı donanmasının başındaki görevliye _____ denirdi.
2. Devletin mali işleriyle _____ ilgilenirdi.
3. Divan toplantılarına başkanlık eden görevli _____ idi.
4. Dinî konularda fetva veren önemli ilmiye makamı _____ idi.

DÜŞÜN VE YORUMLA

Devlet işlerinin farklı görevliler arasında paylaşılması yönetimi nasıl kolaylaştırmış olabilir?

_____

_____

_____

Bilgiyle keşfet, eğlenerek öğren!

Engin ÖĞRETMEN

OSMANLI'DA EĞİTİM

Bilgi, eğitim ve geleceğe hazırlık

Osmanlı'da farklı amaçlarla çalışan eğitim kurumları vardı!

SIBYAN MEKTEBİ

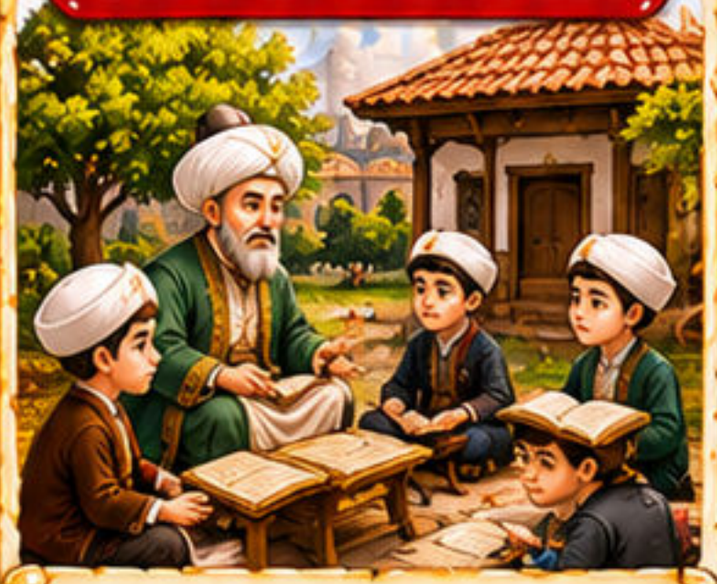

Çocukların temel eğitim aldığı kurumlardı.

- Temel eğitim
- Okuma ve yazma
- İlk bilgiler

MEDRESE

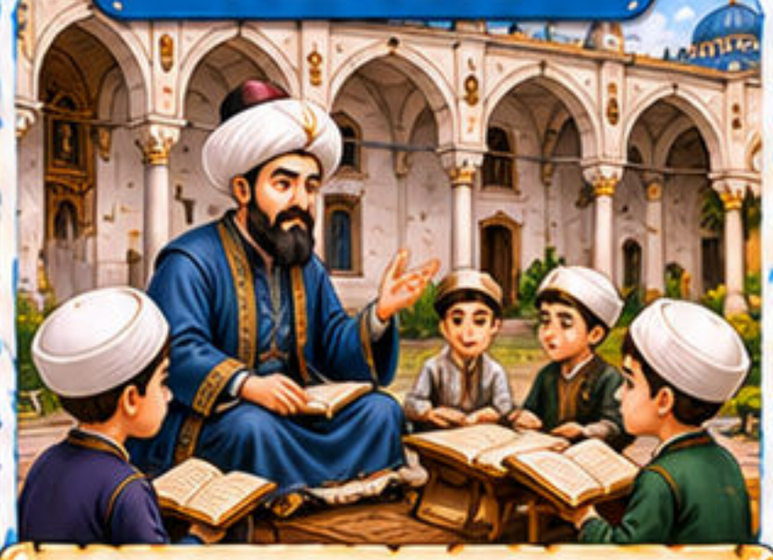

Özellikle dinî ilimlerin öğretildiği kurumlardı. Bazı dönemlerde ve kurumlarda matematik, astronomi ve tıp gibi alanlarda da eğitim verilebiliyordu.

İlk Osmanlı medresesi, Orhan Bey döneminde İznik'te açılmıştır.

ENDERUN

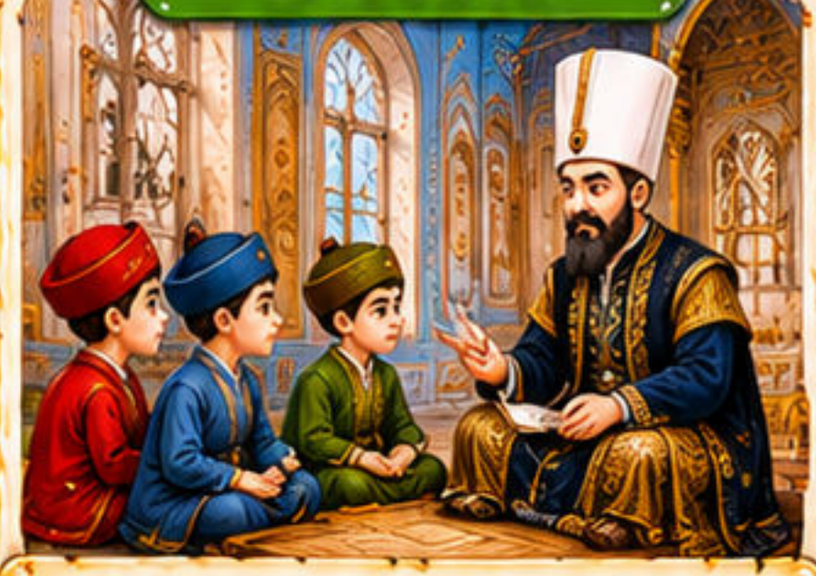

Saray içinde yönetim ve devlet hizmetleri için insan yetiştirilmesinde önemli rol oynayan eğitim kurumuydu.

- Saray eğitimi
- Yönetim bilgisi
- Devlet hizmetleri için yetişme

Eğitim Kurumu	Temel Amacı
Sıbyan mektebi	Temel eğitim
Medrese	İleri düzey öğretim ve ilim
Enderun	Saray ve devlet hizmetleri için yetişme

BİLİYOR MUSUN?

İlk Osmanlı medresesi, Orhan Bey döneminde İznik'te açılmıştır.

ETKİNLİK 1: HANGİ EĞİTİM KURUMU?

1. Çocukların temel eğitim aldığı kurum: .....
2. Saray içinde devlet hizmetleri için eğitim verilen kurum: .....
3. Özellikle dinî ilimlerin öğretildiği kurum: .....
4. İlk Osmanlı örneği İznik'te Orhan Bey döneminde açılan kurum: .....

ETKİNLİK 2: KURUMLARI ÖZELLİKLERİYLE EŞLEŞTİR

Sıbyan mektebi	Saray içinde devlet hizmetleri için yetişme.
Medrese	Çocuklara temel eğitim verilmesi.
Enderun	İleri düzey öğretim ve ilim faaliyetleri.

DÜŞÜN VE YORUMLA

Farklı amaçlara yönelik eğitim kurumlarının bulunması Osmanlı toplumuna nasıl katkı sağlamış olabilir?

_____

_____

_____

EĞİTİMDE YENİLİKLER

Değişen ihtiyaçlar, gelişen eğitim

Eğitimin Gelişim Zaman Tüneli

1773 — MÜHENDİSHANE-İ BAHRÎ

Denizcilik ve askerî mühendislik alanında eğitim vermek amacıyla açıldı.

1795 — MÜHENDİSHANE-İ BERRÎ

Kara askerî mühendisliği alanında teknik eğitim vermek amacıyla açıldı.

19. YÜZYIL — DARÜLFÜNUN GİRİŞİMLERİ

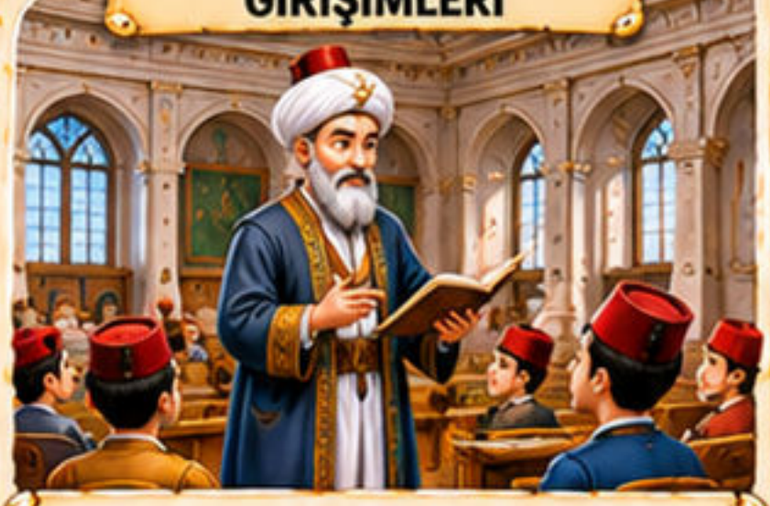

Osmanlı'da yükseköğretim düzeyinde eğitim vermek amacıyla üniversite kurma girişimleri yapıldı.

DARÜLFÜNUN'UN GELİŞİMİ

- **1863** — İlk derslere başlama girişimi.
- **1869** — Yeni düzenleme ve kuruluş çalışmaları.
- **1870** — Öğretime başlama.
- **1900** — Daha kalıcı bir üniversite kuruluşu.

Darülfünun'un gelişimi tek bir tarihten ibaret değildir. Farklı yıllarda çeşitli kuruluş ve eğitim girişimleri gerçekleştirilmiştir.

NEDEN YENİ EĞİTİM KURUMLARI AÇILDI?

Askerî İhtiyaçlar

Askerî alanda teknik bilgi ve uzman personel ihtiyacı.

Teknik Gelişmeler

Mühendisliik, haritacılık ve bilimsel bilginin önem kazanması.

Yükseköğretim İhtiyacı

Farklı bilim alanlarında eğitim verecek kurumların oluşturulması.

ETKİNLİK 1: TARİHLERİ SIRALA

Osmanlı'da eğitim alanındaki yenilikleri kronolojik sıraya koy.

1900	1773	1870
1795	1863	1869

ETKİNLİK 2: KURUMU BUL

1. 1773 yılında açılan denizcilik ve askerî mühendislik eğitim kurumu: _____
2. 1795 yılında açılan kara askerî mühendisliği eğitim kurumu: _____
3. Üniversite düzeyinde eğitim girişimleriyle ilişkilendirilen kurum: _____

BİLİYOR MUSUN?

Osmanlı'da eğitim alanındaki yenilikler, devletin güçlenmesine katkı sağlamıştır.

DÜŞÜN VE YORUMLA

Bir devletin askerî ve teknik alanlarda gelişebilmesi için eğitim kurumlarına neden ihtiyaç duyulur?

_____

_____

_____

Bilgiyle keşfet, eğlenerek öğren!

Engin ÖĞRETMEN

ENGİN ÖĞRETMEN

6

OSMANLI'DA HUKUK

Toplumsal düzen ve adalet

Toplum düzeninin korunmasında hukuk önemli bir yere sahipti!

KADI

Osmanlı'da yargı görevlerini yerine getiren görevlilerden biriydi. Bulunduğu yerde bazı idari ve toplumsal görevler de üstlenebilirdi.

ŞER'Î HUKUK

İslam hukukuna dayanan kuralları içerirdi.

- Dinî kaynaklar
- Hukuk kuralları
- Toplumsal hayat

ÖRFÎ HUKUK

Devlet yönetimi, vergi, toprak düzeni ve kamu hayatıyla ilgili konularda oluşturulan kuralları kapsardı.

- Devlet yönetimi
- Vergi ve toprak düzeni
- Kamu düzeni

BİLMEN GEREKEN!

Örfî hukuk kuralları oluşturulurken şer'î hukukla çatışmaması esas alınırdı.

Örfî hukuk yalnızca padişah fermanlarından ibaret değildi. Devletin yönetimi ve kamu düzeniyle ilgili çeşitli kuralları da kapsardı.

İKİ HUKUK TÜRÜNÜ TANIYALIM

Şer'î hukuk	Örfî hukuk
İslam hukukuna dayanır.	Devlet yönetimi ve kamu hayatıyla ilgili kuralları kapsar.
Dinî hukuk kaynaklarıyla ilişkilidir.	Yönetim, vergi ve toprak düzenlemeleriyle ilişkilidir.

ETKİNLİK 1: HANGİ HUKUK TÜRÜ?

Aşağıdaki kavramları uygun başlıkların altına yazalım.

İslam hukukuna dayanan kurallar

Vergi düzenlemeleri

Toprak yönetimi

Kamu düzenine ilişkin kurallar

Şer'î Hukuk	Örfî Hukuk
.....	.....
.....	.....
.....	.....

ETKİNLİK 2: BİLGİNİ KONTROL ET

	D	Y
1. Şer'î hukuk İslam hukukuna dayanır.	☐	☐
2. Örfî hukuk yalnızca padişah fermanlarından oluşur.	☐	☐
3. Kadılar Osmanlı'da yargı görevlerini yerine getirirdi.	☐	☐
4. Örfî hukuk oluşturulurken şer'î hukukla çatışmaması esas alınırdı.	☐	☐

Yanlış bulduğunuz cümleleri düzeltiniz:

.....

.....

.....

DÜŞÜN VE YORUMLA

Bir toplumda hukuk kurallarının bulunması insanların birlikte yaşamasını nasıl kolaylaştırır?

.....

.....

.....

Bilgiyle keşfet, eğlenerek öğren!

ENGİN ÖĞRETMEN

7. SINIF
SOSYAL BİLGİLER

7

Osmanlı Devleti'nde zaman içinde toplumsal ihtiyaçlara ve değişen koşullara bağlı olarak hukuk alanında çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Özellikle 19. yüzyılda gerçekleştirilen yenilikler, devlet ve toplum hayatında önemli değişimlere yol açmıştır.

HUKUKTA DEĞİŞİM

Osmanlı Devleti'nde hukuk alanındaki yenilikler

1. TANZİMAT FERMANI (1839)

- Can, mal ve namus güvenliğinin sağlanması amaçlandı.
- Vergilerin düzenli toplanması konusunda düzenlemeler öngörüldü.
- Askerlik işlerinin belirli kurallara bağlanması hedeflendi.

Herkesin can, mal ve namus güvenliği devlet güvencesi altına alınmak istendi.

2. ISLAHAT FERMANI (1856)

- Gayrimüslim tebaanın hakları konusunda yeni düzenlemeler yapıldı.
- Kamu görevleri, eğitim ve ibadet gibi alanlarda hakların genişletilmesi hedeflendi.
- Osmanlı toplumunda eşitlik anlayışı güçlendirildi.

Gayrimüslim tebaanın hakları konusunda yeni düzenlemeler getirildi.

3. MECELLE (1868–1876)

- Ahmet Cevdet Paşa başkanlığındaki komisyon tarafından hazırlandı.
- 1868–1876 yılları arasında oluşturuldu.
- Borçlar, eşya ve yargılama hukuku gibi alanlarda düzenlemeler içerdi.

Hukuk kuralları sistemli bir metin hâlinde düzenlendi.

4. KANUN-I ESASİ (1876)

- 1876 yılında ilan edildi.
- Osmanlı Devleti'nin ilk anayasasıdır.
- Devlet yönetimi, temel haklar ve yönetim organlarıyla ilgili hükümler içerdi.

Osmanlı Devleti'nde anayasal yönetime geçişin önemli adımı atıldı.

Bu Gelişmeler Ne Yaptı?

Tanzimat	Islahat	Mecelle	Kanun-ı Esasi
Can, mal ve namus güvenliği; vergi ve askerlik düzenlemeleri.	Gayrimüslim tebaanın hakları konusunda düzenlemeler.	Hukuk kurallarının belirli alanlarda sistemli biçimde düzenlenmesi.	Anayasal yönetim anlayışına geçiş.

ETKİNLİK 1: TARİH YOLCULUĞU

Aşağıdaki gelişmeleri eskiden yeniye doğru sıralayınız.

- ☐ Kanun-ı Esasi
- ☐ Tanzimat Fermanı
- ☐ Mecelle'nin hazırlanması
- ☐ Islahat Fermanı

BELGE Bize Ne Anlatıyor?

"Osmanlı Devleti'nde yönetim ve temel haklarla ilgili kuralların anayasal bir metinde düzenlenmesi amaçlanmıştır."

Bu açıklama aşağıdaki gelişmelerden hangisiyle doğrudan ilişkilidir?

A) Tanzimat Fermanı B) Islahat Fermanı
C) Mecelle D) Kanun-ı Esasi

ETKİNLİK 2: DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

1. Tanzimat Fermanı 1839 yılında ilan edilmiştir. ☐
2. Islahat Fermanı, gayrimüslim tebaanın hakları konusunda düzenlemeler getirmiştir. ☐
3. Mecelle, Osmanlı Devleti'nin ilk anayasasıdır. ☐
4. Kanun-ı Esasi 1876 yılında ilan edilmiştir. ☐

Yanlış olduğunu düşündüğün cümleyi düzelt:

.....

.....

Düşün ve Yorumla

Bir devletin hukuk kurallarını zamanın ihtiyaçlarına göre yenilemesi neden önemlidir?

.....

.....

.....

Öğrendiklerimi Hatırlıyorum

1839 – Tanzimat | 1856 – Islahat | 1868–1876 – Mecelle | 1876 – Kanun-ı Esasi

AHİLİK KÜLTÜRÜ

8

Dürüstlük, dayanışma ve meslek ahlakı

Ahilik, Anadolu'da esnaf ve zanaatkârlar arasında dayanışmayı, dürüstlüğü, kaliteli üretimi ve meslek ahlakını esas alan önemli bir teşkilatlanma ve kültür geleneğidir.

Ahilik Nedir?

- Esnaf ve zanaatkârlar arasında dayanışmayı güçlendiren bir gelenektir.
- Dürüstlük ve güvenilirliği önemser.
- Meslek eğitimi ve usta-çırak ilişkisini destekler.
- Kaliteli üretimi ve müşteriye karşı sorumluluğu esas alır.
- Yardımlaşma ve toplumsal dayanışmayı teşvik eder.

"Ahilikte iyi insan olmak, iyi bir usta olmak kadar önemlidir."

Ahi Evran

- Ahilik geleneğinin Anadolu'da gelişmesiyle özdeşleşen önemli isimdir.
- 13. yüzyılda Kırşehir'deki faaliyetleriyle tanınır.
- Esnaf dayanışması, meslek eğitimi ve ahlak anlayışıyla ilişkilendirilir.

Ahi Evran, Anadolu'da Ahilik geleneğinin önemli temsilcilerindendir.

Ahilikte Temel Değerler

Dürüstlük
Alışverişte doğru ve güvenilir olmak.

Kalite
Üretilen malın iyi ve kullanışlı olmasına önem vermek.

Dayanışma
Esnafın birbirine destek olması.

Meslek Eğitimi
Usta-çırak ilişkisiyle bilgi ve beceri kazanmak.

Yardımlaşma
İhtiyaç sahiplerine destek olmak.

Ahlak
İş hayatında adil ve sorumlu davranmak.

Usta – Kalfa – Çırak İlişkisi

ÇIRAK
Mesleği öğrenmeye başlayan kişi.

KALFA
Meslekte deneyim kazanmış, ustaya yardımcı olan kişi.

USTA
Mesleğinde deneyimli, üretim yapabilen ve başkalarına öğreten kişi.

Meslek eğitimi, uygulama ve deneyim yoluyla gelişirdi. Usta-çırak ilişkisi meslek bilgisinin kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlardı.

Etkinlik 1: Ahilikte Hangi Değer?

Aşağıdaki davranışları uygun kavramlarla eşleştiriniz.

1. Ürettiği malı eksiksiz ve sağlam hazırlamak. — ( )
2. Yeni başlayan bir çırağa mesleğini öğretmek. — ( )
3. Zor durumda kalan esnafa destek olmak. — ( )
4. Alışverişte müşteriye doğru bilgi vermek. — ( )

Dürüstlük · Dayanışma · Kalite · Meslek Eğitimi

Etkinlik 2: Bu Davranış Ahilik Anlayışına Uygun mu?

Aşağıdaki durumları okuyarak "Uygun" veya "Uygun değil" şeçiniz.

1. Bir esnafın müşteriye kusurlu ürünü sağlam ürün gibi satması. ○ Uygun ○ Uygun değil _____
2. Bir ustanın çırağına mesleğini sabırla öğretmesi. ○ Uygun ○ Uygun değil _____
3. Esnafların ihtiyaç sahibi bir aileye birlikte yardım etmesi. ○ Uygun ○ Uygun değil _____
4. Bir zanaatkârın daha fazla kazanmak için ürünün kalitesini düşürmesi. ○ Uygun ○ Uygun değil _____

Düşün ve Yorumla

Bugün Ahilik Değerlerine Neden İhtiyacımız Var?

"Günümüzde bir esnafın Ahilik değerlerine uygun davranması müşterilere ve topluma nasıl katkı sağlar?"

_____

_____

_____

_____

_____

LONCA TEŞKİLATI

Osmanlı'da esnaf, üretim ve meslek düzeni

Osmanlı şehirlerinde aynı veya benzer meslekleri yapan esnaf ve zanaatkârlar, lonca adı verilen mesleki örgütlenmeler içinde faaliyet gösterirdi. Loncalar, üretimin düzenlenmesi, meslek dayanışması ve meslek kurallarının uygulanmasında önemli rol oynardı.

Lonca teşkilatı nedir?

- Osmanlı şehirlerinde esnaf ve zanaatkârların mesleki örgütlenmesiydi.
- Aynı veya benzer meslekleri yapan kişiler arasında dayanışmayı desteklerdi.
- Üretim ve meslek faaliyetlerinin belirli kurallar çerçevesinde yürütülmesine katkı sağlardı.
- Meslek ahlakı ve kaliteli üretim anlayışını önemserdi.
- Esnafın mesleki sorunlarının çözümünde rol oynardı.

"Loncalar, Osmanlı şehirlerinde meslek hayatının düzenlenmesine katkı sağladı."

Loncaların Görevleri

Mesleki Dayanışma

Aynı meslekten esnaflar arasında yardımlaşmayı desteklemek.

Üretim ve Kalite

Üretilen malların belirli kalite ölçülerine uygun olmasına katkı sağlamak.

Meslek Kuralları

Meslek faaliyetlerinin belirli kurallar çerçevesinde yürütülmesini sağlamak.

Meslek Eğitimi

Usta-çırak ilişkisiyle bilgi ve becerilerin aktarılmasını desteklemek.

Esnafın Sorunları

Meslek sahiplerinin ortak sorunlarının görüşülmesine yardımcı olmak.

Tüketicinin Korunması

Hileli ve kalitesiz üretimin önlenmesine katkı sağlamak.

Ahilik ve Lonca İlişkisi

AHİLİK	Tarihsel ve Kültürel İlişki	LONCA
Meslek ahlakı		Mesleki örgütlenme
Dürüstlük		Üretim ve kalite kuralları
Dayanışma		Esnaf dayanışması
Usta-çırak ilişkisi		Mesleki faaliyetlerin düzenlenmesi
Anadolu'da gelişen esnaf kültürü		Osmanlı şehirlerindeki esnaf teşkilatlanması

Lonca teşkilatları, Ahilik geleneğiyle tarihsel ve kültürel bağlar taşır. Ancak loncaların gelişimini yalnızca tek bir nedene bağlamak doğru değildir. Şehir yaşamı, üretim ilişkileri ve mesleki örgütlenme ihtiyaçları da bu süreçte etkilidir.

Bir Lonca Dükkânında İş Bölümü

HAM MADDE	ÜRETİM	KALİTE KONTROLÜ
Deri ve diğer malzemelerin hazırlanması.	Ustanın ve kalfanın ayakkabıyı üretmesi.	Ürünün sağlamlık ve işçilik açısından kontrol edilmesi.

Lonca düzeninde üretim ve meslek faaliyetleri belli kurallar çerçevesinde yürütülürdü.

Etkinlik 1: Loncalar Ne Yapardı?

Aşağıdaki durumları ilgili görevle eşleştiriniz.

A. Bir esnafın ürettiği malın kalitesinin incelenmesi.	○	Meslek Eğitimi
B. Aynı mesleği yapan esnafların ortak sorunlarını görüşmesi.	○	Dayanışma
C. Genç bir çırağın ustasından meslek öğrenmesi.	○	Kalite Kontrolü
D. Esnafların birbirlerine zor zamanlarda destek olması.	○	Ortak Sorunların Görüşülmesi

Etkinlik 2: Doğru mu, Yanlış mı?

	D	Y
1. Loncalar, Osmanlı şehirlerinde esnaf ve zanaatkârların mesleki örgütlenmeleriydi.	☐	☐
2. Loncalar yalnızca askerî faaliyetleri düzenlerdi.	☐	☐
3. Loncalar meslek dayanışmasına ve üretim düzenine katkı sağlardı.	☐	☐
4. Ahilik ve lonca teşkilatı hiçbir tarihsel ilişki taşımayan tamamen ilgisiz yapılardır.	☐	☐

Etkinlik 3: Bir Çarşıdan Öğreniyoruz

Bir Osmanlı çarşısında aynı mesleği yapan ustalar, ürettikleri malların kalitesine dikkat ediyor ve meslekleriyle ilgili ortak sorunları görüşüyordu. Mesleğe yeni başlayan kişiler deneyimli ustaların yanında çalışıyordu.

Bu metinde anlatılan uygulamalar aşağıdaki kurumlardan hangisiyle daha çok ilişkilidir?

A) Lonca teşkilatı B) Divan-ı Hümâyun
C) Enderun D) Medrese

Düşün ve Yorumla

Günümüzde de esnaf ve üreticilerin mesleki dayanışma içinde olması neden önemlidir?

.....

.....

.....

VAKIF KÜLTÜRÜ

Paylaşma, yardımlaşma ve toplumsal dayanışma

Osmanlı toplumunda insanlar, toplumun ihtiyaçlarını karşılamak ve yardımlaşmayı sürdürmek amacıyla vakıflar kurardı. Vakıflar; eğitimden sağlığa, temizlikten yolcuların ihtiyaçlarına kadar birçok alanda topluma hizmet ederdi.

EĞİTİM | SAĞLIK | YARDIMLAŞMA | TEMİZLİK | YOLCULUK

Vakıf Nedir?

Vakıf:

Bir malın veya gelirin, belirli bir toplumsal ya da hayır amacı için ayrılarak bu amaç doğrultusunda kullanılmasını sağlayan kurum ve uygulamadır.

Vakıflar sayesinde:

- Eğitim hizmetleri desteklenirdi.
- İhtiyaç sahiplerine yardım edilirdi.
- Sağlık hizmetlerine katkı sağlanırdı.
- Çeşme, köprü ve yol gibi hizmetler yapılabilirdi.
- Yolcuların ve kimsesizlerin ihtiyaçları karşılanabilirdi.

Vakıf kültürünün temelinde topluma fayda sağlamak vardır.

Vakıflar Hangi Alanlarda Hizmet Verirdi?

1. Eğitim

Medrese ve eğitim desteği.

2. Sağlık

Şifahane hizmetleri.

3. Beslenme ve Yardımlaşma

İmaretlerde yemek.

4. Su ve Temizlik

Çeşme ve su yolları.

5. Yolculuk ve Konaklama

Kervansaraylar.

6. Şehir Hizmetleri

Köprü ve yollar.

Vakfiye Nedir?

Vakfiye:

Vakıf kurucusunun vakfın amacını, gelir kaynaklarını, nasıl yönetileceğini ve hizmetlerin nasıl yürütüleceğini açıkladığı belgedir.

Vakfiye bize ne anlatır?

- Vakfın hangi amaçla kurulduğunu,
- Gelirlerinin nereden sağlandığını,
- Hangi hizmetleri gerçekleştireceğini,
- Vakfın nasıl yönetileceğini.

Vakıf, Külliye ve İmaret Kavramları

VAKİF

Belirli bir toplumsal ve hayır amacı için ayrılan mal ve gelirlerle yürütülen hizmet düzeni.

KÜLLİYE

Cami çevresinde eğitim, sağlık ve sosyal hizmet yapılarının bir arada bulunduğu yapı topluluğu.

İMARET

İhtiyaç sahiplerine ve bazı dönemlerde yolculara yemek sunan hayır kurumu.

Etkinlik 1: Hangi Hizmet, Hangi Alan?

Aşağıdaki hizmetleri ilgili alanla eşleştir.

A. Yolcuların konaklamasına destek olunması. ○

B. Öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması. ○

C. İhtiyaç sahiplerine yemek verilmesi. ○

D. Sehir halkının su ihtiyacını karşılamak için çeşme yaptırılması. ○

Eğitim

Beslenme ve yardımlaşma

Su hizmetleri

Yolculuk ve konaklama

Etkinlik 2: Belgeden Çıkarım Yap

Bu vakfın gelirleriyle şehirdeki bir çeşmenin bakımı yapılacak, ihtiyaç sahiplerine belirli günlerde yemek dağıtılacaktır."

Bu metinden hareketle vakfın hangi iki alanda hizmet verdiği söylenebilir?

A) Eğitim ve askerlik
B) Su hizmetleri ve yardımlaşma
C) Ticaret ve ulaşım
D) Yönetim ve hukuk

Etkinlik 3: Doğru mu, Yanlış mı?

	D	Y
1. Vakıflar yalnızca eğitim alanında hizmet verirdi.	☐	☐
2. Vakfiyelerde vakfın amacı hakkında bilgiler bulunabilirdi.	☐	☐
3. İmaretler yemek hizmeti sunardı.	☐	☐
4. Külliyeler yalnızca tek bir yapıdan oluşurdu.	☐	☐

Düşün ve Yorumla

Günümüzde hangi toplumsal ihtiyaçlar için vakıf benzeri yardım kuruluşlarına ihtiyaç duyulmaktadır?

.....

.....

.....

VAKIFLARIN TOPLUMA KATKILARI

11

Geçmişten günümüze uzanan iyilik ve dayanışma

Osmanlı toplumunda vakıflar, insanların ortak ihtiyaçlarının karşılanmasına ve toplumsal dayanışmanın güçlenmesine katkı sağladı. Eğitim, sağlık, beslenme, ulaşım ve şehir hizmetleri bu katkıların görüldüğü alanlardandı.

Eğitim
Öğrencilerin eğitim ve barınma ihtiyaçlarının desteklenmesi.

Sağlık
Şifahane ve sağlık hizmetlerine katkı sağlanması.

Beslenme
İhtiyaç sahiplerine yemek sunulması.

Ulaşım
Köprü, yol ve kervansaray gibi hizmetlerin desteklenmesi.

Su ve temizlik
Çeşme ve su yapılarının yaptırılması veya bakımının desteklenmesi.

Sosyal dayanışma
Toplumdaki ihtiyaçların karşılanmasına katkı sağlanması.

Vakıf Medeniyeti

Vakıflar, yalnızca tek tek insanlara yardım etmekle kalmamış; şehirlerin gelişmesine, ortak hizmetlerin sürdürülmesine ve toplumsal dayanışmaya da katkı sağlamıştır.

Etkinlik 1 – Hizmetten katkıya

Aşağıdaki örnekleri ilgili toplumsal katkıyla eşleştir.

- Medresenin giderlerinin karşılanması.
- İmaretten yemek dağıtılması.
- Çeşmenin bakımının yapılması.
- Yolcuların kervansarayda konaklaması.

Eğitim
Beslenme
Su hizmetleri
Yolculuk ve konaklama

Etkinlik 2 – Kanıttan çıkarım

"Bir vakfın gelirleriyle bir köprünün bakımı yapılmakta, yolcuların konaklaması desteklenmektedir."

Bu vakıf hangi iki toplumsal ihtiyaca katkı sağlamaktadır?

A) Eğitim ve sağlık
B) Ulaşım ve konaklama
C) Askerlik ve yönetim
D) Sanat ve müzik

Etkinlik 3 – Düşün ve yorumla

"Yaşadığın çevrede hangi ortak ihtiyaç için bir vakıf hizmeti oluşturulmasını isterdin? Neden?"

pinterest.com/engindemirci44

OSMANLI'DA GÜNLÜK YAŞAM

12

Mahalle, aile, komşuluk ve şehir hayatı

Osmanlı toplumunda günlük yaşam; aile, mahalle, komşuluk ilişkileri, alışveriş, ibadet, eğitim ve sosyal etkinlikler çevresinde şekillenirdi. Şehirlerdeki yaşam, insanların mesleklerine, ekonomik durumlarına ve yaşadıkları çevreye göre farklılık gösterebilirdi.

Aile

Günlük yaşamın temel toplumsal birimlerinden biriydi. Aile üyeleri arasında iş bölümü ve dayanışma önemliydi.

Mahalle

İnsanların yaşadığı, komşuluk ilişkilerinin geliştiği sosyal çevreydi.

Komşuluk

Yardımlaşma, dayanışma ve karşılıklı sorumluluk ilişkileri önem taşıyordu.

Çarşı ve Pazar

Alışverişin ve ekonomik hayatın önemli merkezleriydi.

Dinî ve Sosyal Yaşam

Camiler, eğitim kurumları ve çeşitli sosyal mekânlar günlük yaşamda yer tutuyordu.

Günlük Yaşamdan Ayrıntılar

Ev ve Mahalle

Çeşme ve Su Kullanımı

Fırın ve Yiyecekler

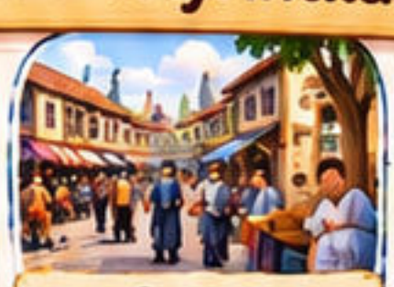

Çarşı ve Alışveriş

Komşuluk ve Yardımlaşma

Kahvehane ve Kıraathane

Etkinlik 1 – Görselden çıkarım

Mahalle görselinde görülen üç dayanışma örneğini yazınız.

1. .....
2. .....
3. .....

Etkinlik 2 – Doğru mu, Yanlış mı?

1. Mahalle, insanların sosyal ilişkiler kurduğu yaşam alanlarından biriydi. **D**
2. Osmanlı toplumunda bütün insanların günlük yaşamı tamamen aynıydı. **Y**
3. Çeşmeler, şehir yaşamında su ihtiyacının karşılanmasına katkı sağlardı. **D**
4. Çarşı ve pazarlar yalnızca eğitim amacıyla kullanılırdı. **Y**

Düşün ve yorumla

"Günümüzde mahalle kültüründe hangi özelliklerin devam ettiğini düşünüyorsun?"

.....

.....

.....

.....

TİCARET VE ALIŞVERİŞ

13

Osmanlı şehirlerinde çarşı, pazar ve ticaret

Osmanlı şehirlerinde ticaret; çarşılar, pazarlar, bedestenler, arastalar ve dükkânlar aracılığıyla yürütülürdü. Bu mekânlar hem ekonomik hayatın hem de şehir yaşamının önemli parçalarıydı.

BEDESTEN

Değerli malların alınıp satıldığı ve korunduğu kapalı ticaret alanı.

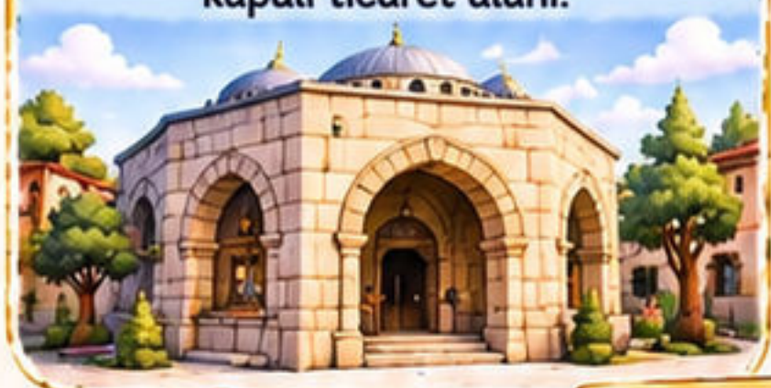

ARASTA

Genellikle aynı veya benzer meslekten esnafın dükkânlarının sıralandığı çarşı bölümü.

PAZAR

Çeşitli ürünlerin alınıp satıldığı ticaret alanı.

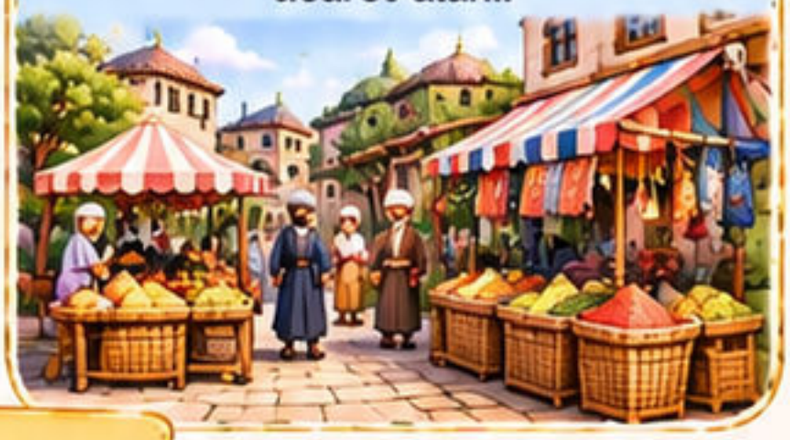

Ticaretin Topluma Katkıları

Ürünlerin üreticiden tüketiciye ulaşmasını sağladı.

Meslek sahiplerine geçim imkânı sundu.

Şehirlerin ekonomik canlılığını destekledi.

Farklı bölgeler arasında mal alışverişini geliştirdi.

Çarşıları sosyal karşılaşma alanlarına dönüştürdü.

Etkinlik 1 – Mekânı tanı

Aşağıdaki açıklamaları bedesten, arasta ve pazar kavramlarıyla eşleştir.

1. Değerli malların satıldığı ve korunduğu kapalı ticaret alanı. ( )
2. Benzer mesleklerden esnafın dükkânlarının sıralandığı çarşı bölümü. ( )
3. Farklı ürünlerin açık alanda satıldığı ticaret alanı. ( )

Etkinlik 2 – Görsel kanıt

Bedesten ve arasta görsellerini karşılaştır. Bu iki ticaret mekânının birer farklı özelliğini yaz.

Bedestenin özelliği: .....

Arastanın özelliği: .....

Etkinlik 3 – Doğru mu, Yanlış mı?

1. Bedestenler değerli malların ticaretiyle ilişkilidir. D
2. Arasta, yalnızca tarım ürünlerinin satıldığı açık alan demektir. Y
3. Çarşılar ekonomik hayatın yanında sosyal yaşamda da önemliydi. D

Düşün ve yorumla

"Günümüzdeki alışveriş merkezleri ve tarihî çarşılar hangi yönlerden benzer, hangi yönlerden farklıdır?"

.....

.....

.....

.....

.....

.....

SOSYAL VE KÜLTÜREL HAYAT

14

Osmanlı toplumunda buluşma, paylaşma ve eğlence

Osmanlı toplumunda sosyal ve kültürel yaşam; kahvehaneler, kıraathaneler, geleneksel eğlenceler, bayramlar, ziyaretler ve çeşitli toplumsal etkinliklerle zenginleşirdi.

KAHVEHANE

İnsanların sohbet etmek ve vakit geçirmek için buluştuğu sosyal mekânlardandı. Haberlerin, fikirlerin ve günlük olayların konuşulduğu alanlar arasında yer alırdı.

KIRAATHANE

Okuma ve sohbet kültürüyle ilişkilendirilen mekânlardandı. Kitap, gazete ve çeşitli yazılı eserlerin okunabildiği yerler olarak gelişti.

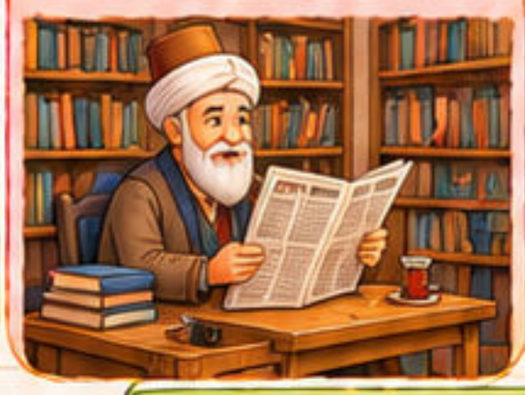

Geleneksel Eğlence ve Gösteriler

Karagöz ve Hacivat

Geleneksel gölge oyununun iki önemli karakteridir.

Meddah

Hikâyelerini anlatım, taklit ve canlandırmalarla dinleyicilere sunan geleneksel anlatıcıdır.

Ramazan Eğlenceleri

Ramazan ayında çeşitli gösteriler ve sosyal etkinlikler düzenlenebilirdi.

Sosyal Yaşamın Değerleri

Bir Araya Gelme

Paylaşma

Gelenekleri Sürdürme

Kültürel Aktarım

Etkinlik 1 – Kavramı Bul

1. Gölge oyununun iki önemli karakteri kimlerdir?

   .....

2. Hikâyelerini taklit ve canlandırmalarla anlatan geleneksel sanatçı kimdir?

   .....

3. Okuma ve sohbet kültürüyle ilişkilendirilen mekân hangisidir?

   .....

Etkinlik 2 – Kanıttan Çıkarım

"Bir grup insan, kahve içerek sohbet ediyor; bazıları günlük olayları tartışırken bazıları kitap ve yazılı eserlerle ilgileniyor."

Bu metin Osmanlı toplumunda hangi mekânların sosyal işlevini düşündürmektedir?

A) Kışla ve tersane
B) Kahvehane ve kıraathane
C) Medrese ve mahkeme
D) Bedesten ve imaret

Düşün ve yorumla

"Günümüzde insanların bir araya gelerek sohbet ettiği ve kültürel etkinlikleri takip ettiği mekânlara örnek ver. Bunların geçmişteki kahvehanelerle benzer yönleri nelerdir?"

.....

.....

.....

.....

MİNYATÜR SANATI

15

Tarihi resimlerle anlatmak

Minyatür, özellikle el yazması eserleri süslemek ve olayları görsellerle anlatmak amacıyla kullanılan geleneksel resim sanatıdır. Osmanlı'da tarihî olaylar, törenler, savaşlar, şehirler ve günlük yaşam minyatürlerle anlatılmıştır.

Minyatürün Özellikleri

1 El yazmalarında kullanılır.

Kitapların anlatımını görsellerle destekler.

2 Olayları anlatır.

Tarihî olayları ve günlük yaşamı betimleyebilir.

3 Ayrıntılara önem verir.

İnsan, yapı, eşya ve çevre ayrıntıları işlenir.

4 Geleneksel anlatım.

Batı resmindeki tek bakış noktalı perspektif anlayışından farklı görsel düzenler kullanabilir.

5 Belge niteliği.

Geçmişteki yaşam ve olaylar hakkında görsel ipuçları sunabilir.

MİNYATÜRDE ANLATIM

- Geleneksel minyatür örneği.
- Olaydaki farklı kişiler ve yapılar aynı kompozisyonda gösterilebilir.
- Mekân ve derinlik Batı perspektifinden farklı biçimde düzenlenebilir.

BATI TARZI PERSPEKTİFLİ RESİM

Minyatür Bize Ne Anlatır?

Saray yaşamı

Savaş ve seferler

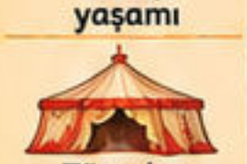

Törenler

Şehirler

Günlük yaşam

Meslekler

Etkinlik 1 – Görselden bilgi çıkar

Bu minyatürde üç detayı işaretleyin ve yazın.

1. İnsanların yaptığı iş: .....
2. Görseldeki yapılar: .....
3. Olayın hangi yaşam alanı olabileceği: .....

Etkinlik 2 – Doğru mu, Yanlış mı?

1. Minyatürler el yazması eserlerde kullanılabilirdi. ☐
2. Minyatür yalnızca manzara resmi yapmak için kullanılırdı. ☐
3. Minyatürler geçmişteki olaylar ve yaşam hakkında bilgi verebilir. ☐
4. Minyatürün görsel anlatımı Batı perspektifiyle tamamen aynıdır. ☐

Düşün ve yorumla

"Bir tarihî olayı yalnızca yazıyla değil minyatür gibi görsellerle anlatmanın ne gibi avantajları vardır?"

.....

.....

.....

.....

HAT VE TEZHİP SANATI

16

Yazının zarafeti, süslemenin inceliği

Osmanlı kültür ve sanat yaşamında hat ve tezhip önemli bir yere sahipti.
Hat sanatı güzel yazı yazma geleneğini, tezhip ise yazma eserlerin süslenmesini ifade eder.

HAT SANATI

"Yazıyı estetik kurallar doğrultusunda güzel ve ölçülü biçimde yazma sanatıdır."

- Harflerin biçimi ve oranları önemlidir.
- Yazı düzeni ve çizgi estetiği ön plandadır.
- Kamış kalem ve mürekkep geleneksel araçlar arasındadir.
- Kitaplarda, levhalarda ve mimari eserlerde kullanılmıştır.

TEZHİP SANATI

"Yazma eserleri altın ve çeşitli renklerle yapılan motiflerle süsleme sanatıdır."

- Bitkisel motifler ve geometrik desenler kullanılabilir.
- Altın varak ve renkli boyalarla süslemeler yapılabilir.
- El yazması kitapların sayfaları ve başlık bölümleri süslenebilir.

Hat ve Tezhip Arasındaki Fark

HAT	TEZHİP
Güzel yazı yazma sanatı.	Yazma eserleri süsleme sanatı.

El yazması eserlerin estetik değerini artırırlar.

Etkinlik 1 – Sanatı Tanı

1. Harflerin estetik biçimde yazılması hangi sanattır?

   .....

2. El yazması sayfaların motiflerle süslenmesi hangi sanattır?

   .....

Etkinlik 2 – Görsel Kanıt

Bu eserdeki yazı bölümünü ve süsleme bölümünü işaretleyerek hangisinin hat, hangisinin tezhip olduğunu belirleyin.

Düşün ve Yorumla

Bir kitabın güzel yazılar ve süslemelerle hazırlanması, okuyucunun kitaba ilgisini nasıl etkileyebilir?

.....

.....

.....

ÇİNİ VE EBRU SANATI

17

Renklerin ve desenlerin dünyası

Osmanlı kültür ve sanat yaşamında çini ve ebru önemli bir yere sahipti.
Bu iki sanat dalında farklı malzemeler ve teknikler kullanılarak özgün desenler oluşturulurdu.

ÇİNİ SANATI

"Çini, genellikle mimari yapılarda kullanılan, sırlı ve desenli seramik süsleme sanatıdır."

- Seramik yüzeyler üzerine desenler işlenir.
- Sırlama ve fırınlama gibi aşamalardan yararlanılır.
- Bitkisel ve geometrik motifler kullanılabilir.
- Cami, türbe, saray ve benzeri mimari yapılarda süsleme amacıyla kullanılmıştır.
- İznik çinileri Osmanlı çini sanatının tanınmış örnekleridir.

EBRU SANATI

"Ebru, su yüzeyinde oluşturulan desenlerin kâğıda aktarılmasıyla yapılan geleneksel süsleme sanatıdır."

- Desenler su yüzeyinde oluşturulur.
- Boyalar su üzerinde biçimlendirilir.
- Desenler uygun kâğıda aktarılır.
- Her çalışma kendine özgü desenler taşıyabilir.
- Kitap süsleme ve kâğıt sanatlarında kullanılmıştır.

Çini ve Ebru Arasındaki Fark

ÇİNİ	EBRU
Temel malzeme: Seramik	Temel ortam: Su yüzeyi
Uygulama: Sırlı seramik yüzeyleri süsleme	Uygulama: Deseni kâğıda aktarma
Kullanım alanı: Özellikle mimari süsleme	Kullanım alanı: Kâğıt ve kitap süsleme

İkisi de geleneksel Türk-İslam sanatları içinde önemli bir yere sahiptir.

Etkinlik 1 – Sanatları sınıflandır

1. Su yüzeyinde desen oluşturma .....
2. Sırlı seramik yüzey .....
3. Deseni kâğıda aktarma .....
4. Mimari yapılarda süsleme .....

Etkinlik 2 – Görselden bilgiye

Çini örneğini belirleyiniz: .....
Ebru örneğini belirleyiniz: .....
İki sanatın hangi malzemelerle yapıldığını yazınız:
.....

Düşün ve yorumla

Çini ve ebru gibi geleneksel sanatların günümüzde yaşatılması neden önemlidir?

.....
.....
.....

OSMANLI'DA MÜZİK

18

Mehterden Avrupa'ya uzanan sesler

Müzik, Osmanlı kültür ve toplum yaşamının önemli parçalarından biriydi. Mehter, Osmanlı askerî müzik geleneğini temsil ederken Osmanlı müziği ve Türk modası Avrupa'da da ilgi görmüştür.

MEHTER

"Mehter, Osmanlı Devleti'nin askerî müzik geleneğinin önemli bir parçasıdır."

- Askerî törenlerde ve seferlerde müzik icra edilirdi.
- Devlet törenlerinde de mehter müziğinden yararlanılırdı.
- Davul, zurna, nakkare ve zil gibi çalgılar kullanılırdı.
- Mehter müziği, Osmanlı askerî ve törensel kültürünün bir parçasıydı.

AVRUPA'DA TÜRK MÜZİĞİ ETKİSİ

"Osmanlı müziği ve Türk modası özellikle 18. yüzyılda Avrupa'da ilgi görmüştür. Bu etki, dönemin müzik eserlerinde ve kültürel yaşamında kendini göstermiştir.

İki Kültürel Alanı Karşılaştıralım

MEHTER

- Osmanlı askerî müzik geleneği
- Törenler ve seferlerle ilişkili
- Askerî çalgılar ve toplu icra

Müzik, toplumlar arasında kültürel etkileşimin yollarından biridir.

AVRUPA'DAKİ TÜRK MÜZİĞİ ETKİSİ

- 18. yüzyılda belirginleşen ilgi
- Müzik eserlerine ve kültürel modaya yansıma
- Rondo alla Turca örneği

Etkinlik 1 – Doğru mu, Yanlış mı?

	Doğru	Yanlış
1. Mehter, Osmanlı askerî müzik geleneğinin bir parçasıdır.	☐	☐
2. Mehter müziğinde davul ve zurna gibi çalgılar kullanılabilirdi.	☐	☐
3. Rondo alla Turca, Mozart'ın eserlerinden biridir.	☐	☐
4. Mehter yalnızca günlük çarşı alışverişlerinde kullanılan bir müzik topluluğudur.	☐	☐

Etkinlik 2 – Çalgıları Tanı

.....

.....

.....

.....

Düşün ve Yorumla

"Müzik, farklı toplumların birbirini tanımasına ve kültürel etkileşime nasıl katkı sağlayabilir?"

.....

.....

.....

.....

OSMANLI MEDENİYETİ BİR BÜTÜNDÜR"

Kurumlar birbirini nasıl tamamlıyordu?

Osmanlı kültür ve medeniyeti; yönetim, eğitim, hukuk, üretim, dayanışma, günlük yaşam ve sanat gibi birçok unsurdan oluşuyordu. Bu unsurlar birbirinden bağımsız değildi. Birlikte toplum yaşamının şekillenmesine katkı sağlıyordu.

YÖNETİM

Devlet işlerinin yürütülmesini ve yönetim kararlarının alınmasını sağlıyordu.

EĞİTİM

Bilgi aktarımına ve farklı alanlarda insan yetiştirilmesine katkıda bulunuyordu.

HUKUK

Toplumsal ve idari düzenin sağlanmasında rol oynuyordu.

SANAT

Kültürel birikimi ve estetik anlayışı yansıtıyordu.

EKONOMİ VE ÜRETİM

Üretim, ticaret ve meslek hayatının sürdürülmesine katkı sağlıyordu.

VAKİFLAR

Eğitim, sağlık ve sosyal yardım gibi alanlarda toplumsal hizmetler sunuyordu.

GÜNLÜK YAŞAM

İnsanların günlük ihtiyaçlarını, ilişkilerini ve sosyal yaşamını yansıtıyordu.

Etkinlik 1 – Kavram Haritasını Tamamla

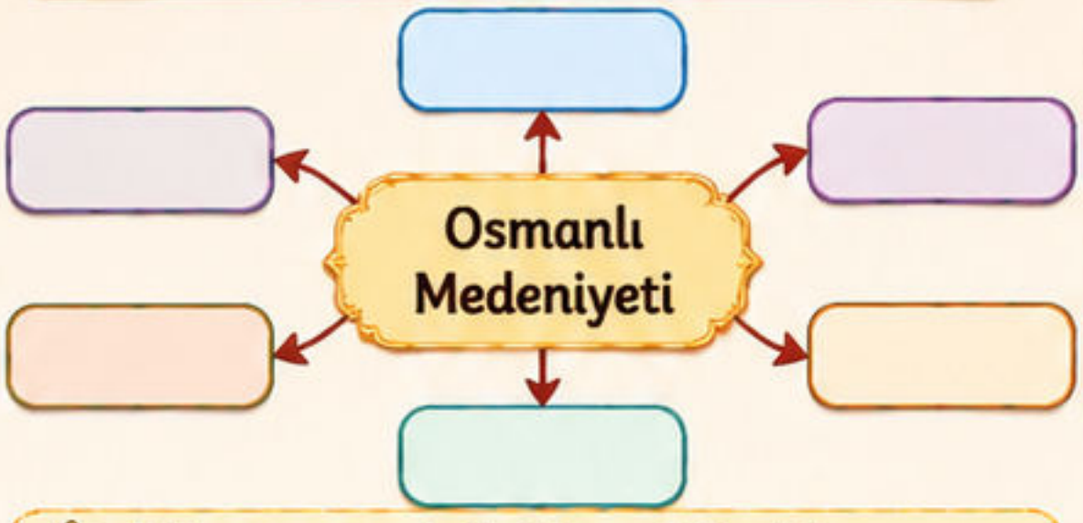

İki kurum arasında ilişki kurarak, kısa bir cümleyle açıklama yap.

.....

Etkinlik 2 – Kurumlar Arasında İlişki Kur

1. Eğitim kurumları ile devlet yönetimi arasında nasıl bir ilişki kurulabilir?

.....

.....

2. Vakıflar günlük yaşamın hangi ihtiyaçlarına katkı sağlayabilirdi?

.....

.....

3. Lonca teşkilatı ile şehir ekonomisi arasında nasıl bir ilişki vardı?

.....

.....

Etkinlik 3 – Şifreyi Çöz

Aşağıdaki ipuçlarından hareketle gizli sözcüğü bul.

İpuçları:

- Yönetim
- Eğitim
- Hukuk
- Dayanışma
- Sanat

Düşün ve Yorumla

"Bir toplumun gelişmesinde yönetim, eğitim, hukuk ve dayanışma neden birlikte önemlidir?"

.....

.....

.....

Küçük Medeniyet Posteri

Osmanlı kültür ve medeniyetinden seçtiğin bir unsuru tanıtan küçük bir bilgi posteri tasarla.

.....

ÖĞRENDİKLERİMİ ÖLÇÜYORUM

20

Osmanlı kültür ve medeniyetini ne kadar tanıyorum?

Şimdi öğrendiklerini hatırlama ve uygulama zamanı!
Soruları dikkatlice oku, görselleri incele ve kendi cevaplarını oluştur.

1. DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Aşağıdaki ifadeleri değerlendir.

	Doğru	Yanlış
1. Divan-ı Hümayun, devlet işlerinin görüşüldüğü önemli bir yönetim kurumuydu.	☐	☐
2. Enderun, Osmanlı sarayında yönetici ve devlet görevlisi yetiştirilmesinde etkiliydi.	☐	☐
3. Ahilik, esnaf ve zanaatkârların meslek ahlakıyla ilişkilendirilen bir teşkilattı.	☐	☐
4. Vakfiyeler, vakıfların kuruluş amaçlarını ve çalışma koşullarını açıklayan belgelerdendi.	☐	☐
5. Bedestenler, Osmanlı şehirlerinde değerli malların alınıp satıldığı yapılardı.	☐	☐

2. KAVRAMLARI TANIMLARIYLA EŞLEŞTİR

1. Divan-ı Hümayun	Osmanlı şehirlerinde değerli malların ticaretinin yapıldığı yapı.
2. Medrese	Vakfın amacını ve işleyişini açıklayan belge.
3. Ahilik	Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü kurum.
4. Vakfiye	Devlet işlerinin görüşüldüğü yönetim kurulu.
5. Bedesten	Esnaf ve zanaatkârlar arasında meslek ahlakını destekleyen gelenek.

3. BOŞLUKLARI TAMAMLA

1. Osmanlı donanmasının başında bulunan görevliye ..... denirdi.
2. El yazması eserlerin altın ve renkli motiflerle süslenmesine ..... sanatı denir.
3. Su yüzeyinde oluşturulan desenlerin kâğıda aktarılmasıyla ..... sanatı ortaya çıkar.
4. Osmanlı Devleti'nin ilk anayasası ..... adıyla bilinir.

4. GÖRSELİ İNCELE, YORUMLA

1. Görselde hangi kurumları veya yapıları fark ediyorsun?

   .....

2. Bu yapılar toplumun hangi ihtiyaçlarını karşılıyor olabilir?

   .....

3. Bu kurumların Osmanlı şehir yaşamına katkıları nelerdir?

5. KENDİ ÖĞRENMEMİ DEĞERLENDİRİYORUM

Aşağıdaki ifadeleri kendine göre değerlendir.

	Çok iyi	Geliştiriyorum	Tekrar çalışmalıyım
1. Osmanlı yönetim ve eğitim kurumlarını açıklayabiliyorum.	☐	☐	☐
2. Ahilik, lonca ve vakıf kültürünün toplumsal yaşamdaki yerini kavrayabiliyorum.	☐	☐	☐
3. Osmanlı sanatlarından örnekler verebiliyorum.	☐	☐	☐
4. Tarihî bilgi ve görsellerden hareketle çıkarım yapabiliyorum.	☐	☐	☐
5. Öğrendiklerimi kendi hazırladığım bir ürünle paylaşabiliyorum.	☐	☐	☐

6. ÖĞRENDİKLERİMİ PAYLAŞIYORUM

Osmanlı kültür ve medeniyetinden ilgini çeken bir unsur seç. Güvenilir bilgilerden yararlanarak en az iki doğru bilgi içeren, görsel destekli küçük bir çalışma hazırla. Hazırladığın ürünü sınıf arkadaşlarınla paylaş.

Geçmişi tanı, kültürel mirası keşfet, öğrendiklerini paylaş!

ÖĞRETMEN CEVAP ANAHTARI

21

7. Sınıf Sosyal Bilgiler – Osmanlı Kültür ve Medeniyeti

YALNIZCA ÖĞRETMEN KULLANIMI İÇİNDİR

Bu sayfa öğrencilere dağıtılacak 1–20. sayfalık çalışma kitabına eklenmemeli, ayrı bir öğretmen eki olarak saklanmalıdır.

2. SAYFA – OSMANLI'DA YÖNETİM

1
- Doğru – Yanlış: 1. D, 2. Y, 3. D, 4. D
- Örnek Yorum: Devlet işlerinin kurulda görüşülmesi farklı görüşlerin değerlendirilmesini sağlar.

3. SAYFA – DİVAN-I HÜMÂYUN ÜYELERİ

1
- Eşleştirme: Sadrazam–Divan başkanlığı, Defterdar–mali işler, Nişancı–padişah belgeleri, Kazasker–adalet, Kaptanıderya–donanma
- Boşluklar: Kaptanıderya, Defterdar, Sadrazam

4. SAYFA – OSMANLI'DA EĞİTİM

1
- Karşılaştırma: Sıbyan mektebi–Temel eğitim, Medrese–ileri öğretim, Enderun–saray eğitimi
- Sınıflandırma: Temel eğitim–Sıbyan, Dinî ilimler–Medrese, Saray eğitimi–Enderun

5. SAYFA – EĞİTİMDE YENİLİKLER

1
- Kronoloji: 1773, 1795, 1863, 1869, 1870, 1900
- Doğru – Yanlış: 1. D, 2. D, 3. Y

6. SAYFA – OSMANLI'DA HUKUK

1
- Şer'î hukuk: Dinî kurallar
- Örfî hukuk: Vergi, toprak, kamu düzeni

7. SAYFA – HUKUKTA DEĞİŞİM

1
- Eşleştirme: 1839–Tanzimat, 1856–Islahat, 1868–Mecelle, 1876–Kanun-ı Esasi
- Boşluklar: 1876; Ahmet Cevdet; 1839
- Not: Mecelle 1868–1876 arasında hazırlanmıştır.

8. SAYFA – AHİLİK KÜLTÜRÜ

1
- Kavramlar: AHİLİK, DÜRÜSTLÜK, USTA, ÇIRAK, DAYANIŞMA, EMEK
- Doğru – Yanlış: 1. D, 2. Y, 3. D

9. SAYFA – LONCA TEŞKİLATI

1
- Eşleştirme: Usta, Kalfa, Çırak, Lonca
- Düşün ve Yorumla: Meslek ahlakı ve dayanışma

10. SAYFA – VAKIF KÜLTÜRÜ

1
- Boşluklar: Vakfiye, Dayanışma
- Görsel: Çeşme, İmaret, Eğitim yapısı

11. SAYFA – VAKIFLARIN TOPLUMA KATKILARI

1
- Eşleştirme: Cami, Medrese, İmaret, Darüşşifa, Kütüphane
- Sınıflandırma: Eğitim, Sağlık, İbadet, Sosyal yardım

12. SAYFA – OSMANLI'DA GÜNLÜK YAŞAM

1
- Görselden bilgiye: Ev, çarşı, çeşme, mahalle
- Düşün ve Yorumla: Toplumun sosyal yaşamı

13. SAYFA – TİCARET VE ALIŞVERİŞ

1
- Kavramlar: Bedesten, Arasta, Çarşı, Pazar
- Düşün ve Yorumla: Ticaretin toplumsal katkıları

14. SAYFA – SOSYAL VE KÜLTÜREL HAYAT

1
- Doğru – Yanlış: 1. D, 2. Y, 3. D
- Örnek Yorum: Geleneksel gösteriler kültür aktarır.

15. SAYFA – MİNYATÜR SANATI

1
- Görsel: İnsan figürleri, yapılar, olaylar

16. SAYFA – HAT VE TEZHİP SANATI

1
- Kavramlar: HAT, TEZHİP, KALEM, MÜREKKEP, SÜSLEME

17. SAYFA – ÇİNİ VE EBRU SANATI

1
- Boşluklar: Ebru, Çini

18. SAYFA – OSMANLI'DA MÜZİK

1
- Doğru – Yanlış: 1. D, 2. D, 3. Y
- Örnek Yorum: Müziğin kültürel etkisi

19. SAYFA – OSMANLI MEDENİYETİ BİR BÜTÜNDÜR

1
- Bağlantılar: Yönetim, Eğitim, Hukuk, Ekonomi, Vakıflar, Günlük Yaşam, Sanat
- Şifre: MEDENİYET

20. SAYFA – ÖĞRENDİKLERİMİ ÖLÇÜYORUM

1
- Doğru – Yanlış: 1. D, 2. D, 3. D, 4. D, 5. D
- Eşleştirme: Divan-ı Hümayun, Medrese, Ahilik, Vakfiye, Bedesten
- Boşluklar: Kaptanıderya, Tezhip, Ebru, Kanun-ı Esasi

ÖĞRETMEN İÇİN DEĞERLENDİRME NOTLARI

- Açık uçlu sorularda, anlamlı ve tarihsel olarak doğru gerekçeleri kabul edin.
- Görsel yorumlama yanıtlarını, görseldeki unsurlarla karşılaştırarak değerlendirin.
- Kelime avı ve harf tablosu gibi etkinliklerde, tüm kelimelerin yer aldığını kontrol edin.
- Öz değerlendirme bölümü notlandırılmaz.
- Kavram haritası ve bağlantıları, tarihsel ve mantıksal uygunluğa göre değerlendirin.
- Sayfa 20'deki ürün paylaşımını, SB.7.3.3 kazanımı kapsamında değerlendirin.

Cevap anahtarı öğrenci çalışma sayfalarından ayrı tutulmalıdır.